

KIIMINGIN LAPSI- JA NUORISOSTRATEGIA 2004-2007

Kiimingin kunta

Lapsi- ja nuorisostrategiaa valmisteleva toimikunta

1 SAATTEEKSI

Kuntaliiton lapsipoliittinen ohjelma, Eläköön lapset – lapsipolitiikan suunta, valmistui vuonna 2000. Ohjelmatyössä kuntatasolla tarkastellaan lasten ja nuorten hyvinvointia laajasti, edistetään lapsipolitiikkaa ja kehitetään yhteistyötä eri toimijoiden välillä. Lapsipolitiikan perustana ovat YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen mukaiset teemat; lapsen osallistumisoikeuksien varmistaminen ja kehittäminen (Participation), lapsen kehittymisen tukemiseksi tarvittavan osuuden takaaminen yhteiskunnan voimavaroista (Provision) ja lapsen oikeus erityiseen suojeluun (Protection). Lapsipolitiikalla tarkoitetaan kaikkia niitä yhteiskunnallisia päätöksiä, linjauksia ja käytännön toimenpiteitä, joilla on vaikutusta lasten, nuorten ja perheiden yhteiskunnalliseen asemaan, oikeuksiin sekä hyvinvointiin niin nyt kuin tulevaisuudessa. Lapsipolitiikkaan sisältyy arvioiva lapsen näkökulma niihin asioihin, tehtyihin päätöksiin ja toimintoihin, jotka vaikuttavat lasten ja nuorten hyvinvointiin.

Kiimingin lapsi- ja nuorisostrategiatyö käynnistyi valtuustoseminaarista syksyllä 2001. Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia tukeva ohjelma on juuri Kiimingin kaltaisessa muuttovoittoisessa, väestöltään nuorena ja lapsirikkaassa kunnassa tarpeellinen. Kunnan vuosittainen väestönkasvu on yli kolme prosenttia, keski-ikä 30 vuotta ja 0-17-vuotiaiden osuus väestöstä huomattava, 32,5 %. Oulun läänin peruspalvelujen arviointiraportti 2002 tietojen mukaan Pohjois-Pohjanmaan kunnista Kiimingissä syntyvyys oli toiseksi korkeinta, vanhusväestön osuus toiseksi matalin ja alle 15-vuotiaiden osuus neljänneksi suurin. Trendi on säilyvä. Väestöennusteen mukaan Kiimingin väkiluku kasvaa jopa 18 % vuodesta 2000 vuoteen 2010. Väestön lisäys ja nuori väestörakenne aiheuttavat peruspalvelujen kysynnän kasvua. Tämä edellyttää infrastruktuuria, asuntoja, päivähoitoa, kouluja, liikunta- ja muita vapaa-ajan paikkoja ja tiloja, terveyden- ja sairaanhoitoa sekä sosiaalipalveluja lisääntyneine tilantarpeineen.

Palvelustrategian laatiminen kuntaan selkiyttäisi sektoroitunutta ja hajanaista toimintaa helpommin hallittavaksi kokonaisuudeksi. Sen avulla voitaisiin paremmin vastata nykyisiin ja varautua tuleviin haasteisiin. Palvelujen järjestäminen tehostuisi uusien mahdollisten tapojen ja toimintamalleja etsimällä, erityisesti lisäämällä ja kehittämällä kaikkien tahojen yhteistyötä. Resursseja yhdistämällä saadaan tehokkaammat ja

laadukkaammat palvelut ja elämänlaatu paranee kuntalaisilla myös tulevaisuudessa. Palvelustrategia informoisi asukkaita kertomalla palveluiden saatavuudesta kunnan eri alueilla.

Kiimingin kunnanhallitus nimesi kesäkuussa 2002 vanhemmuutta tukevan lapsi- ja nuorisostrategiaa valmistelevan toimikunnan, jonka jäsenet ovat kunnan eri hallintokuntien viranhaltijoita ja luottamushenkilöitä. Toimikunnan puheenjohtajana toimi kunnanhallituksen jäsen, valtuutettu Marjo Korhonen, varapuheenjohtajana kunnanhallituksen 1. varapuheenjohtaja, valtuutettu Anita Komulainen, esittelijänä sivistystoimenjohtaja-rehtori Markku Väisänen ja jäsenenä sosiaali- ja terveysjohtaja Hilikka Huusko, sosiaali- ja terveyslautakunnan puheenjohtaja, valtuutettu Heikki Saarela, päivähoidon johtaja Marita Korva, nuorisosihteeri Ulla Nyssönen, terveydenhoitaja Eija Hannula, sivistyslautakunnan jäsen Erja Haho ja vapaa-aikalautakunnan jäsen, valtuutettu Jaakko Ruokola. Projektisihteerinä toimi marras-toukokuun ajan päiväkodin johtaja Riitta Juvonen. Asiantuntijoina kuultiin yhdyskuntajohtaja Risto Sarkkista ja terveyskeskuksen vs. johtavaa lääkäriä Matti Mäntymaata.

Toimikunta kokoontui yhteensä 14 kertaa. Viimeisessä kokouksessaan 27.10.2003 toimikunta huomioi lautakuntien lausunnot. Prosessin aikana kokousten välillä jäsenille annettiin oman toimialansa ”etätehtäviä”. Kokkolan kaupungin lapsi- ja nuorisostrategisiin osallisuushankkeisiin tutustuttiin tammikuussa 2003. Toimikunta järjesti Kuntaliiton lapsipoliittiseen ohjelmaan pohjautuvan Visio 2015 -kyselyn kuntalaisille maaliskuussa 2003. Otantakyselyn kohderyhminä olivat Kiimingin kunnan lapset ja nuoret, esikouluikäisten perheet, lasten parissa toimivat työntekijät ja poliittiset päättäjät. Kuntalaisten käytettävissä oli lisäksi kunnan www-sivujen palautekanava. Strategian taustapapereina ovat kiiminkiläisiä lapsia ja nuoria koskeva Nykytilan kartoitus 2002 ja Visio 2015 –kyselyn kooste.

Kiimingissä 27.10.2003

Marjo Korhonen
puheenjohtaja

Markku Väisänen
esittelijä

Riitta Juvonen
projektisihteeri

2 LÄHTÖKOHDAT

Kunnan eräänä perustehtävänä on edistää kuntalaisten hyvinvointia ja tuottaa palveluja, jotka tukevat lasten, nuorten ja perheiden selviämistä myös niissä tilanteissa, jolloin kaikki ei olekaan hyvin. Kuntaliiton lapsipoliittisen ohjelman YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen perustuvat kolme teesiä kiteytettynä ovat:

Suojelu (Protection)	<i>Lapsi saa perusturvan ja elämisen eväät kodistaan, mutta lapsen kasvattamiseen tarvitaan koko kylä. Lapsen suojelu on yhteinen asia.</i>
Osuus voimavaroista (Provision)	<i>Lapsuus on yhteiskunnallinen investointi, josta hyötyvät kaikki. Ongelmia ehkäisevä pitkäjänteinen yhteiskunta- ja lapsipoliittikka on kustannuksiltaan halvin strategia.</i>
Osallisuus (Participation)	<i>Sosiaaliset valmiudet eivät synny itsestään vaan osallistumisen ja kuulluksi tulemisen kautta. Lapsen näkemysten arvostus kehittää lapsen hyvää itsetuntoa ja ennaltaehkäisee turvattomuutta.</i>

Kiimingin vanhemmuutta tukevan lapsi- ja nuorisostrategian tavoitteena on, että lasten, nuorten ja perheiden näkökulmat otetaan paremmin huomioon eri hallintokuntien sisäisessä ja keskinäisessä suunnittelutyössä, tavoitteenasettelussa ja käytännön toiminnassa sekä myös poliittisessa päätöksenteossa. Ne päätökset, joita nyt ja tulevaisuudessa tehdään Kiimingissä, vaikuttavat välittömästi kolmasosaan kaikista kunnan asukkaista ja välillisesti vielä laajemmin, lapsiperheisiin. Päätöksillä vaikutetaan siihen, millainen elämä, yhteisö ja tulevaisuus luodaan tämän päivän lapsille ja nuorille ja heidän perheilleen.

STRATEGIAN TARKOITUS

- 1. Määritellä Kiimingin lapsipolitiikan arvot ja tavoitteet.**
- 2. Koota tietopaketti kiiminkiläisten lasten, nuorten ja perheiden elämästä sekä käytössä olevista palveluista ja toiminnoista.**
- 3. Tuoda tietoiseksi niitä asioita, jotka suojaavat tai toisaalta haavoittavat lasten ja nuorten hyvinvointia.**
- 4. Saada aikaan toimenpide-ehdotuksia ja käytännön toimintamalleja tavoitteiden saavuttamiseksi**
- 5. Kiimingin lapsipolitiikan seuranta ja arviointi.**

3 VISIO TULEVAISUUTEEN

- Lasten ja nuorten näkökulma huomioidaan kuntasuunnittelussa, päätöksenteossa ja toimeenpanossa.
- Riittävät, monipuoliset palvelut ja tilat ovat lasten, nuorten ja perheiden saatavilla.
- Ennaltaehkäisevä verkostoyhteistyö toimii palvelurakenteissa.

4 NYKYTILAN ARVIOINTI JA VISIO 2015 – KYSELYN TULOKSIA

Nykylapsuus ja –nuoruus nähdään itsenäisenä ja arvokkaana elämänvaiheena, mikä paikantuu perheen lisäksi myös päivähoidon ja kouluun. Vanhempien rinnalla erilaiset auttamisjärjestelmät ja ammattikasvattajat ovat tekemässä kasvatustyötä. Lapsisukupolvi on muuttunut ”itsemäärääväksi” (Kalliala 1999) ja vanhemmilla on ehkä enemmän kuin koskaan aikaisemmin tietoa vanhemmuudesta ja kasvatuksesta. Kasvatuskulttuuri on muuttunut epäröimättömästä epäröiväksi (Kalliala 1999), mikä vaikeuttaa tiedon soveltamista käytäntöön tai oman linjan löytämistä kaikilla lasten kanssa toimijoilla. Ihmisen elämänsä siirtymiin liittyy kriittisiä vaiheita, joita lapsella ja nuorella ovat syntymä, emotionaaliset ja aineelliset muutokset lapsuudessa, sisarusten syntyminen, päivähoidon ja koulun aloittaminen, koulutusvalinnat, koulun päättäminen ja kotoa pois muuttaminen.

Kuntaliiton suosittelema Vanhemmuuden roolikartta (liite 1) määrittelee lapsen eri kehitysvaiheiden tarpeissa viisi keskeistä vanhemmuuden tehtävää. Näitä vanhemmuuden osa-alueita ovat 1) elämän opettaja, 2) rakkauden antaja, 3) huoltaja, 4) rajojen asettaja ja 5) ihmissuhdeosaaja. Kaikki osa-alueet sisältävät yksilöityjä lapsen kasvua tukevia vanhemman tehtäviä, jotka painottuvat eri tavalla lapsen iän mukaisesti. Roolikarttaa voidaan käyttää työvälineenä vanhemmuuden tukemisessa niin kotona, äitiys- ja lastenneuvolassa kuin myös päivähoidossa, kouluissa ja sosiaalityössä.

Nykytilan kartoitus tehtiin vuoden 2002 lopulla. Se pohjautuu aineistoihin, jotka kerättiin virallisista tilastoista ja rekistereistä, kunnan omista strategioista, tasekirjoista ja talousarviosta sekä eri hallintokuntien tilastoista. Tämän lisäksi haastateltiin lasten kanssa työskenteleviä viranhaltijoita. Haastatteluilla oli mahdollista syventää numeerisia tietoja ja saada esiin työntekijöiden havaintoja ja näkemyksiä lasten, nuorten ja perheiden tilanteesta.

Suurin osa kiiminkiläisistä lapsista ja nuorista voi hyvin ja he saavat riittävän tuen niin kotoaan kuin nykyisistä palveluista. Kuitenkin yhä useammat lapset ja nuoret niin Suomessa kuin Kiimingissäkin voivat huonosti. Pahoinvointi ilmenee mm. oppimisvaikeuksina, mielenterveysongelmina, pienten lasten levottomuutena, rajattomuutena ja turvattomuutena tai kouluikäisten keskittymisvaikeuksina ja väsymyksenä ja alisuoriutumisenä. Pahoinvoinnin taustalla olevista tekijöistä voidaan todeta joidenkin vanhempien kyvyttömyys huolehtia riittävästi lapsistaan

joko työelämän vaatimuksista johtuvan ajanpuutteen tai jopa päihde- ja/tai mielenterveysongelmien takia. Lasten ja nuorten huostaanotot ja sijoitukset kodin ulkopuolelle ovat lisääntyneet. Myös erityispalveluiden kysyntä kasvaa jatkuvasti. Sellaisia ovat erityispäivähoito, erityisopetus ja perheneuvola- ja mielenterveyspalvelut. Tehdyn alkukartoituksen aineistot kertovat sekä äitiys- ja lastenneuvolatyön että perheneuvola- ja mielenterveystyön lisääntyneistä tehtävistä, muutoshaasteista ja henkilöstöpulasta. Päivähoidon vaativana tehtävänä on vastata etenkin palvelujen kasvavaan kysyntään sekä erityistä tukea tarvitsevien lasten kuntoutuksellisen kasvatuksen järjestäminen. Akuutit tilaongelmat näyttäytyvät joka puolella mm. päivähoidossa, kouluilla, nuorisotoimissa ja kulttuuripalveluissa. Työntekijöiden haastatteluista kävi ilmi kaikille palvelusektoreille yhteisiä asioita, kuten lisääntynyt asiakasmäärä, aikapula, tietoisuus tekemättömästä työstä, lasten, nuorten ja perheiden lisääntynyt pahoinvointi sekä ongelmien monimuotoisuus.

Visio 2015 –kyselyn tulosten perusteella kuntalaiset olivat suhteellisen tyytyväisiä kunnan peruspalveluihin. Kaikkien vastanneiden mielipiteissä painottuivat tärkeimpinä:

1) koululaisten iltapäivän toimintapaikat, 2) kulkuyhteyksien turvallisuus ja hoito ja 3) nuorten työllistyminen. Lisäksi korostuivat aikuisten ajanpuute olla yhdessä lasten ja nuorten kanssa, lasten ja nuorten ohjauksesta huolehtiminen, pienten lasten hoitomuodon valinnan mahdollisuuksien lisääminen sekä työelämän joustamattomuus perhetilanteissa. Lapset ja nuoret itse kokivat omat vaikutusmahdollisuutensa itseään koskevissa asioissa tärkeinä, mutta toimimattomina. He kaipaivat Kiimingin lapsi- ja nuorisopolitiikkaan suunnitelmallisuutta ja osallisuutta siitä käytävään keskusteluun.

LÄHTEET

Bardy, M. & Salmi, M. & Heino, T. 2002. Mikä lapsiamme uhkaa? Suuntaviivoja 2000-luvun lapsipoliittiseen keskusteluun. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. STAKES-Raportteja 263-2001. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.

Eläköön lapset – lapsipoliittinen ohjelma. Kuntaliitto. <http://www.kuntaliitto.fi/viestinta/lapsipol.pdf>

Kalliala, M. 1999. Enkeliprinsessa ja itsari liukumässä. Leikkikulttuuri ja yhteiskunnan muutos. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Kulttuuristrategia 2003-2006. Kiimingin kunta.

Nykytilan kartoitus. 2002. Kiimingin kunta.

Oulun läänin peruspalvelujen arviointiraportti 2002. Oulun lääninhallituksen toimialan peruspalvelujen arviointi. Huhtikuu 2003.

Rousu, S. & Strandström, M. 1998. Näkökulmia lapsipoliitiikkaan. – Suomen Kuntaliiton lapsipoliittisen ohjelman valmisteluun liittyvä taustamuistio. Helsinki: Suomen Kuntaliiton paino.

Sivistyspalveluiden strategia 2002-2006. Kiimingin kunta.

Talousarvio 2003. Taloussuunnitelma 2003-2005. Kiimingin kunta

Tasekirjat 1998, 1999, 2000, 2001. Kiimingin kunta.

Tilastokeskus. www.stat.fi/.

Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle lasten ja nuorten hyvinvoinnista. 2002. Sosiaali- ja terveysministeriö. Julkaisuja 2002:12. <http://www.stm.fi/suomi/pao/lasthyvinvoi/selonteko.pdf>

Väestörekisteri.

www.kiiminki.fi.

www.kuntaliitto.fi.

5 PAINOPISTEALUEET JA TAVOITTEET

PAINOPISTEALUEET

- **Lapselle hyvä, turvallinen asuin-, kasvu- ja kehitysympäristö sopii kaikille kuntalaisille**
 - **Lasten ja nuorten osallisuus**
 - **Vanhemmuuden edistäminen**
 - **Koululaisten aamu- ja iltapäivän toimintapaikat**
- Nuorten elämänhallinnan edistäminen**

TAVOITTEET

- **Hyvä, virikkeellinen asuinympäristö**
- **Lasten ja nuorten osallisuuden ja vaikutusmahdollisuuksien lisääminen**
- **Riittävät ja laadukkaat peruspalvelut**
- **Ongelmien ja syrjäytymisen ennaltaehkäisy**
- **Riittävän hyvä vanhemmuus**
- **Varhainen auttaminen; oikea-aikaisuus**
- **Pienten koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestäminen**
- **Nuorten elämänhallinnan ja työllistymisen edistäminen**

6 STRATEGIAN TOIMEENPANO

Strategian toimeenpanossa voidaan käyttää jo olemassa olevia järjestelmiä tai kehittää niitä, mutta osa toimenpiteistä vaatii muutoksia ja aivan uudenlaisiakin toimintamalleja kunnan hyvinvointipalveluissa. Samanaikaisesti on valtakunnan tasolla käynnissä monia uudistuksia, joilla tulee olemaan vaikutusta ja merkitystä kiiminkiläisten lasten ja nuorten parissa tehtävään käytännön työhön. Näistä esimerkkinä mm. Perhepoliittinen strategia (STM 2003), Opas lastenneuvolatyön järjestämiseksi kunnissa (STM 2003), Varhaiskasvatuksen valtakunnalliset linjaukset (STM 2002) ja uudistuvat Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet (OPH 2003).

Kiimingissä on käynnistymässä muutamia hankkeita, jotka tukevat lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia. MUVA – hankkeen (muutosvalmius) tavoitteena on kehittää jo olemassa olevia palvelumuotoja ja samalla luoda uusia ennaltaehkäiseviä toimintamalleja kaikille ikäluokille yhteistyössä kunnan ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Nuorisotoimi on mukana seutukunnallisessa Ypsilon – hankkeessa, jonka tarkoituksena on luoda yhtenäinen varhaisen puuttumisen malli nuorten päihteiden käyttöön koko alueella. Sateenkaaren alla – hankkeeseen on saatu 160 000 € rahoitus vuosille 2003-2005 yhteisesti Haukiputaan kunnan kanssa. Hanke suuntautuu erityisvarhaiskasvatuksen kehittämiseen. Kiimingin, Haukiputaan ja Iin kuntien yhteinen Päihdehuollon peruspalvelut kuntoon – hanke ja Huumehoidon järjestäminen Kiimingissä – hanke ovat osa hyvinvoinnin tukitoimia.

Lapsen ja nuoren näkökulma ja oikeus osallisuuteen tulisi huomioida kaikkialla. Kunnan jo olemassa olevat strategiat tulisi päivittää vastaamaan tätä. Tehokas asioista tiedottaminen lisää kaikkien kuntalaisten osallisuutta. Voimakas väestönkasvu kasvattaa tilojen ja henkilöstön tarvetta. Yhteisöllisyys edellyttää eri hallintokuntien ja toimialojen reviirien rikkomista ja valmiuksia moniammatilliseen verkostotyöskentelyyn. Kaikkien osapuolten sitoutuminen strategian mukaiseen käytännön työhön vaatii laajaa informaatiota strategian sisällöstä. Lisäksi tarvitaan ajantasaista ammatillista koulutusta niin lasten, nuorten ja perheiden parissa työskentelyyn kuin myös osallisuusajatteluun.

Seuraavat nykytilan kartoituksesta ja Visio 2015 –kyselyn tuloksista nousseet tavoitteisiin perustuvat toimenpide-esitykset eivät ole tärkeysjärjestyksessä.

Kiimingin kunnan strategiat ja ohjelmat

- ✓ HENKILÖSTÖSTRATEGIA
- ✓ ELINKEINOSTRATEGIA
- ✓ MAAPOLIITTINEN OHJELMA
- ✓ LAPSI- JA NUORISOSTRATEGIA
- ✓ PÄIVÄHOITOSTRATEGIA
- ✓ VANHUSTYÖN STRATEGIA
- ✓ TERVEYDENHUOLLON STRATEGIA
- ✓ SIVISTYSPALVELUJEN STRATEGIA

Lapsi- ja nuorisopoliittinen strategia täydentää aiemmin kunnan eri sektoreille laadittuja osastrategioita. Strategioissa asetettujen tavoitteiden ja toimenpide-esityksien saavuttaminen ja toteutuminen edellyttää eri hallintokuntien tiivistä yhteistyötä.

TAVOITE	TOIMENPIDE	TOTEUTUS
<p>Hyvä, virikkeellinen asuinympäristö</p> <p>”Hyvä lapselle, hyvä kaikille.”</p> <ul style="list-style-type: none"> - turvallisuus - laatu - saavutettavuus - esteettömyys - virikkeellisyys - esteettisyys - luonnonläheisyys 	<p>Osallisuus!</p> <p>Palvelustrategian luominen</p> <p>Jo maankäytön suunnitteluvaihe edellyttää lapsinäkökulman huomiointia</p> <p>Liikenne- ja kulkuyhteyksien suunnitteluun ja kunnossapitoon käyttäjien arviointi</p> <p>Lapset ja nuoret mukaan suunnittelemaan, toteuttamaan ja arvioimaan omia toimintaympäristöjään</p> <p>Tilat ympärivuorokautiseen käyttöön</p> <p>Liikenneturvallisuus- ja kasvatussuunnitelmat aktiivikäyttöön</p> <p>Kyläyhdistysten, nuorisoseurojen ym. kansalaissektorin aktivointi</p>	<p>Valtuusto, kunnanhallitus</p> <p>Kunnan johtoryhmät</p> <p>Yhdyskuntapalvelut</p> <p>Yhdyskuntapalvelut</p> <p>Yhdyskuntapalvelut, päivähoito, koulut, nuoriso- ja vapaa-aikapalvelut</p> <p>Kaikki lapsityöntekijät</p>
<p>Osallisuuden ja vaikutusmahdollisuuksien lisääminen</p>	<p>Oikeus osallistumiseen ja vaikuttamiseen itseä koskevissa asioissa päätöksenteossa → menetelmien kehittäminen</p> <p>Lapset ja nuoret mukaan toiminnan arviointiin → menetelmien kehittäminen, esim. pienet lapset päivähoitoon arvioijina = TAK-arviointi</p> <p>Kasvattaminen yhteiskunnalliseen toimintaan ja päätöksentekoon → lapsi/nuorisoparlamentti, koulujen luokkaneuvostot</p> <p>Tiedotuskanavien lisäys (nuorisotiedotuspiste, internet)</p>	<p>Valtuusto, kunnanhallitus</p> <p>Kunnan johtoryhmät</p> <p>Kaikki hallintokunnat</p> <p>Kaikki sektorit</p> <p>Päivähoito, koulut</p> <p>Nuorisotoimi; jokainen aikuinen on tiedottaja!</p>

TAVOITE	TOIMENPIDE	TOTEUTUS
<p>Riittävät, laadukkaat peruspalvelut</p> <p>- kysyntää vastaavat resurssit</p> <p>- erityispalvelutarpeiden ennalta ehkäisy</p>	<p>Palvelustrategian luominen ja seutustrategian synergiaetujen huomioon ottaminen</p> <p>Johtoryhmätyöskentelyn kehittäminen</p> <p>Tila- ja henkilöstöresurssit vastaamaan kasvavia tarpeita</p> <p>Alueelliset palvelut</p> <p>Neuvolatyön kehittäminen valtakunnallisten suositusten mukaiseksi.</p> <p>Varhaiskasvatustyön kehittäminen valtakunnallisten linjausten mukaiseksi → kunnan varhaiskasvatussuunnitelma</p> <p>Esi- ja perusopetuksen kehittäminen uusien opetussuunnitelmaperusteiden mukaiseksi</p> <p>Nuorisotoiminnan kehittäminen.</p> <p>Saumaton jatkuvuus peruspalveluissa → verkostoituminen.</p> <p>”Kasvattajan roolikartta” kaikkien lasten parissa toimivien tietoisuuteen → koulutusta</p> <p>Henkilöstön riittävyys, jaksaminen ja ajantasainen täydennyskoulutus</p> <p>Eri-ikäisten toimintapaikkoja</p> <p>Jatkumot turvataan lapsen ihmissuhteissa ja nivel/siirtymävaiheissa: koti -> päivähoito -> esiopetus -> perusopetus -> 2. asteen koulutus jne</p>	<p>Valtuusto, kunnanhallitus</p> <p>Kunnan johtoryhmät</p> <p>Kaikki hallintokunnat</p> <p>Lastenneuvola</p> <p>Päivähoito</p> <p>Päivähoito, koulut</p> <p>Nuorisotoimi</p> <p>Kaikki hallintokunnat</p>

TAVOITE	TOIMENPIDE	TOTEUTUS
<p>Ongelmien ja syrjäytymisen ennaltaehkäisy</p> <p>”Pienet ongelmat hoituvat pienillä toimenpiteillä.”</p>	<p>Varhainen auttaminen →</p> <p>Voimavarojen painotus lapsen ensimmäisiin elinvuosiin!</p> <p>Henkilöstön ajantasainen täydennyskoulutus → uudet perhe- ja lapsilähtöiset toimintamallit käytäntöön</p> <p>Lapsen hyvinvoinnin tehostettu moniammatillinen seuranta: 3- ja 5-vvotiaina, 3. luokan, 6. luokan ja 8-9 luokkien oppilaille</p> <p>Tehostettu varhaiskasvatus</p> <p>Erityisopetuksen kehittäminen</p> <p>Oppilashuollon kehittäminen</p> <p>Mielenterveys- ja perheneuvontatyön kehittäminen</p> <p>Sosiaali- ja perhetyön kehittäminen</p> <p>Moniammatilliset verkostot ja toimintatavat kaikkien tietoisuuteen → tiedottaminen</p> <p>”Kasvattajan roolikartta”. Kaikkien aikuisten kasvatustietoisuuden lisääminen</p>	<p>Valtuusto, kunnanhallitus</p> <p>Johtoryhmät</p> <p>Äitiys- ja lastenneuvola, päivähoito, sosiaali- ja perhetyö</p> <p>Terveystoimijat, lasten- ja koululääkäri, päivähoito- ja kouluhenkilöstö</p> <p>Päivähoito</p> <p>Koulut, päivähoito</p> <p>Koulut, sosiaali- ja terveystoimi</p> <p>Terveyskeskus</p> <p>Sosiaali- ja perhetyö</p> <p>Kaikki lasten parissa työskentelevät</p> <p>Sosiaalityö ja poliisi</p>

TAVOITE	TOIMENPIDE	TOTEUTUS
<p>Riittävän hyvä vanhemmuus</p> <p>”Vanhemmat ovat lapsen ensisijaiset kasvattajat.”</p>	<p>Perhekoulutusta 7-9 luokille → sisältyy kunnan perusopetuksen opetussuunnitelmaan</p> <p>Aktivointi vastuulliseen vanhemmuuteen! Avainasemassa äitiys- ja lastenneuvola, päivähoito ja esiopetus → resurssit</p> <p>Perheen arkielämän hallinnan tukeminen</p> <p>Vanhemmat tietoisiksi lasten vapaa-ajan käytöstä</p> <p>Vertaistukiryhmät ja verkostot toimintaan → tila- ja henkilöstöresurssit, yhteisöllisyys</p> <p>Vanhemmuuden roolikartta – malli viedään käytännön työtavaksi</p> <p>Kiiminkilisän kehittäminen, kotikasvatuksen tukeminen</p> <p>Kunnan henkilöstöpolitiikka tukee vanhemmuutta ja perhe-elämää → vuorotteluvapaa, osa-aikatyö</p>	<p>Valtuusto, kunnanhallitus, johtoryhmät</p> <p>Koulut</p> <p>Äitiys- ja lastenneuvola, päivähoito, esiopetus</p> <p>Kaikki perheiden kanssa työskentelevät</p> <p>Neuvola, päivähoito, koulut, nuorisotoimi, järjestöt jne</p> <p>Neuvola, päivähoito, koulut, verkostot</p>
<p>Varhainen auttaminen</p>	<p>Ongelmiin puuttuminen oikea-aikaisesti ja viipymättä</p> <p>Moniammatilliset verkostot toimintaan</p> <p>Oppilashuolto</p> <p>Verkostotyössä sovitut yhteistyökäytännöt ja periaatteet</p> <p>Henkilöstön ajantasainen koulutus</p>	<p>Valtuusto, kunnanhallitus</p> <p>Kunnan johtoryhmät</p> <p>Kaikki lapsi- ja nuorisotyöntekijät</p> <p>Kaikki hallintokunnat</p>

TAVOITE	TOIMENPIDE	TOTEUTUS
Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta	Suunnataan 1-2 vuosiluokkien oppilaille. Eri yhteistyökumppanit järjestävät vapaa-aikapalveluiden toimiessa organisaattorina Koulujen kerhotoiminnan (3 < lk) lisääminen	Valtuusto, kunnanhallitus Johtoryhmät Vapaa-aikapalvelut, järjestöt, yhdistykset Koulut
Nuorten elämänhallinnan ja työllistymisen edistäminen	Kesätyöpaikkojen lisäys Yrittäjäyyskasvatus Tet- toiminnan kehittäminen, seuranta ja arviointi Työelämävalmiuksien kehittäminen Työpajatoiminnan kehittäminen	Valtuusto, kunnanhallitus Johtoryhmät Koulut, työharjoittelupaikat

7 TOIMENPITEIDEN RESURSSOINTI JA AIKATAULUTUS VUOSILLE 2004-200

Toimenpiteiden vaatimat tila- ja henkilöstöresurssit sekä toteutusaikataulujen laadinta riippuvat valituista painopistealueista ja strategiassa hyväksytyistä toimenpiteistä. Nämä tulee huomioida talousarvion valmistelussa. Toimikunta ei tässä vaiheessa esitä rahoitustarpeita mihinkään yksittäiseen toimintaan, tehtävään tai hankkeeseen, koska strategiaesitys menee lausuntokierrokselle kunnanhallitukseen ja lautakuntiin. Poikkeuksena tästä esitämme perheasiamiestä tai projektityöntekijää strategian seurantaan, arviointiin ja kehittämiseen. Toimikunta haluaa kuitenkin korostaa tarpeita vastaavan kysynnän vaatimaa resurssointia palvelujärjestelmissä niin tilojen kuin henkilöstön määrissä. Tavoitteena voidaan pitää valtakunnallisten suositusten mukaisia mitoituksia, joita ovat antaneet STM, Stakes ja valtioneuvosto (liite 2). Virkojen ja toimien yhteiskäyttöä eri hallintokuntien välillä tulisi lisätä.

8 VERKOSTOITUMINEN JA KOORDINAATIO

Strategian toteutus edellyttää laajaa sisäistä ja ulkoista tiedotusta sen sisällöstä kaikille kuntalaisille. Muutoksen hallinta vaatii aikaa. Olemassa olevat resurssit tulisi saada monipuoliseen käyttöön. Ajantasainen koulutus ja ammatillinen osaaminen yhdessä moniammatillisen verkoston kanssa turvaavat palvelutason. Verkostoyhteistyön kehittäminen tarkoittaa poikkihallinnollisten palveluketjujen, kehittämisohjelmien ja toimintamallien luomista sekä seutuyhteistyön suomien synergiaetujen huomioon ottamista. Koordinaatio edellyttää myös seurannan ja arvioinnin resurssointia.

9 SEURANTA JA ARVIOINTI

Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin kokonaistilanteen hahmottaminen ja heidän näkökulmansa huomioiminen edellyttävät seurantaa ja arviointia. Toimiala- ja yksikkökohtaiset tilastot ja asiakirjat tulisi kerätä yhteen ja raportoida säännöllisesti. Näin palvelutoimintoja voidaan seurata, strategian arviointi ja päivitys on mahdollista ja strategian jatkuvuus taataan. Tämä vaatii menetelmien ja mittareiden kehittämistä. Toimikunta suosittelee seurantaa ja arviointia raportoitavaksi kerran valtuustokaudessa valtuustolle ja kaksi kertaa kunnanhallitukselle. Vastuutahosta päättää kunnanhallitus ja määrää tarvittaessa projektityöntekijän arviointia suorittamaan. Indikaattorit nousevat arjen työstä. Ne ovat laadullisia ja/tai määrällisiä ilmaisijoita, jotka kertovat asioiden tilasta ja kehityksestä. Strategian päämittareina voidaan käyttää valtakunnallisia STM:n lastenneuvolatyön mittareita sekä

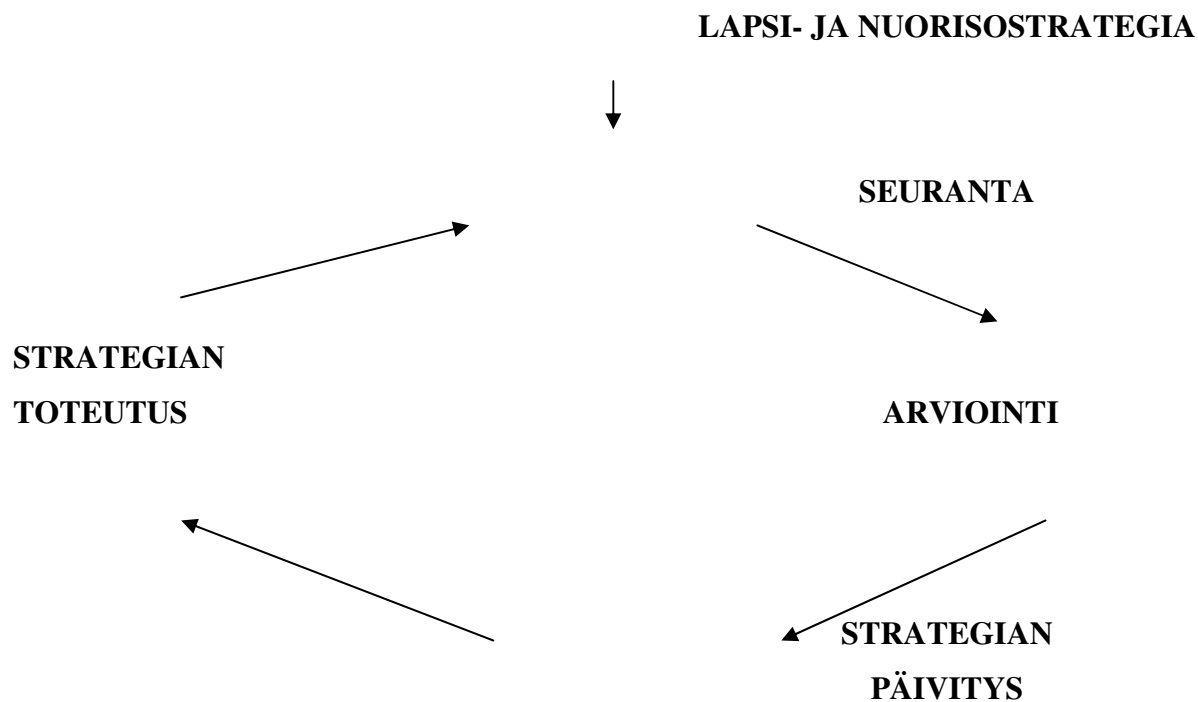
Kuntaliiton valmisteltavina olevia sivistystoimen ja Stakesin lasten ja nuorten hyvinvointi-indikaattoreita niiden valmistuttua yleiseen käyttöön.

Ehdotuksiin voi tutustua seuraavissa linkeissä:

<http://pre20031103.stm.fi/suomi/eho/julkaisut/neuvola/liite1b.htm>

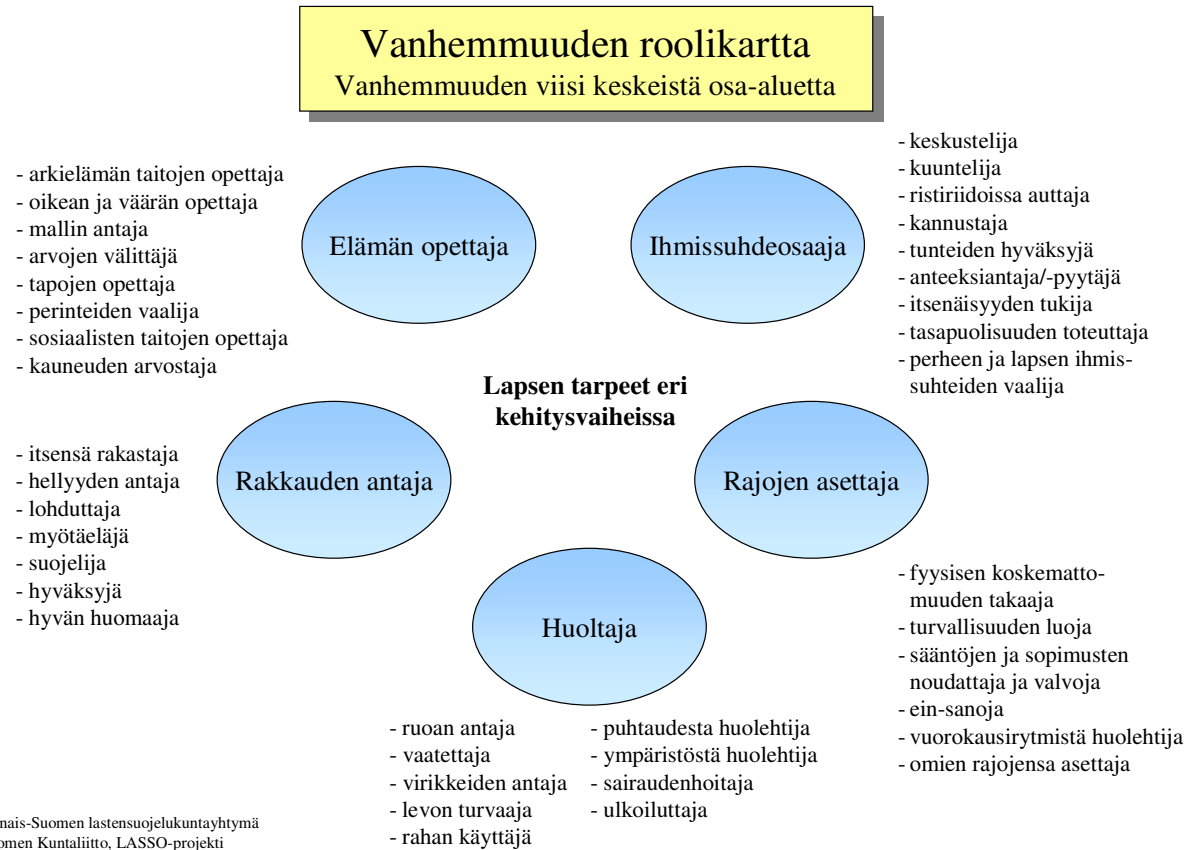
http://www.kunnat.net/k_perussivu.asp?path=1;29;63;375;731;37370;37269

<http://www.stakes.fi/hyvinvointi/khs/indik/LapNuoInd.pdf>

Kuvio 1. Lapsi- ja nuorisostrategian arviointiprosessi

Liite 1

HENKILÖSTÖMITOITUSSUOSITUKSIA

Liite 2

SuositusLastenneuvola

400 lasta/kokopäiväinen terveydenhoitaja
3200 lasta/kokopäiväinen lääkäri

Uusi

Enintään 400 lasta/kokopäiväinen terv.hoitaja
Enintään 340, jos ei sijaistusta
Enintään 2800 lasta/kokopäiväinen lääkäri
Enintään 2400, jos ei sijaistusta
400-1200 alle kouluikäistä lasta/perhetyöntekijä

Kouluterveydenhuolto

600-700 oppilasta/kokopäiväinen terv.hoitaja

Koulukuraattori

1000 oppilasta/kuraattori

Koulupsykologi

1000 oppilasta/psykologi

Perussosiaalityö

2000 asukasta/1 sosiaalityöntekijä

Psykologi

3000 asukasta/psykologi

Lähde

Lastenneuvolaopas 1990

Opas lastenneuvolatoiminnan
järjestämiseksi kunnissa; STM 2003

Kouluterveydenhuolto 2002. Opas
kouluterveydenhuollon työntekijöille,
peruskouluille ja kunnille; Stakes

Nuorten mielenterveyspalvelujen selvitys. Stakes 2000

Nuorten mielenterveyspalvelujen selvitys. Stakes 2000

Valtioneuvoston suositus sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaohjelmasta.1999

Valtioneuvoston alainen terveydenhuollon ammattihenkilöiden neuvottelukunnan
erityisammattien jaosto